

Fylkesmannen i Finnmark

Statens Hus

9815 VADSØ

Adm.enhet: Kyst og havbruksseksjonen i region Nord

Saksbehandler: Tom Hansen

Telefon: 97589511

Vår referanse: 15/7799

Deres referanse:

Dato: 30.06.2017

Hørings svar - forslag til Lopp havet marine verneområde i Hasvik, Loppa, Hammerfest og Alta kommuner

Fiskeridirektoratet region Nord (FIN) viser til brev av dato 06.04.2017 med høring av forslag til opprettelse av Loppa marine verneområde i Hasvik, Loppa, Hammerfest og Alta kommuner i Finnmark.

Vi viser også til vårt tidligere innspill datert 14.12.2015.

Vi vil først komme med generelle merknader, deretter merknader til den oppdaterte konsekvensutredningen, og til slutt merknader til høringsdokumentet med forslag til verneforskrift og områdeavgrensing.

Generelle merknader

Det er generelt svært problematisk at prosessen har tatt så lang tid. Det innebærer blant annet at den institusjonelle hukommelsen om bakgrunn og innretningen på vernet svekkes. Det kommer blant annet til syne ved at mens det i utgangspunktet var fokus på å unngå tekniske inngrep med effekt på havbunnen, foreslås det nå langt strengere restriksjoner på både havbruk og utnyttelse av levende marine ressurser. Formålet og den faglige dokumentasjonen for verneforslaget blir også noe uklart.

I tilrådingen av 2004 ble eksempelvis ikke akvakultur vurdert som utfordrende av utvalget som foreslo de konkrete områdene/transektene. Det ble blant annet vist til etablerte overvåkingsprogram også omfatter bunndyrssamfunn, og dessuten til undersøkelser som viste at havbruk i all hovedsak utgjorde en helt ubetydelig kilde til overgjødning. Det ble videre vist til at havbruk i de fleste tilfellene skulle kunne kombineres med vernet, og det ble tilrådet liberale restriksjoner med hensyn til både havbruk og utnyttelse av levende

marine ressurser. Eventuelle utfordringer med påvirkning fra havbruk ble foreslått ivaretatt ved opprettelse av 6 referanseområder for langtidsovervåking og forskning. En av disse referanseområdene er ved Lopphavet. I tillegg påpekes det at andre områder også kan tjene som overvåkingspunkter i gradienter langs kyststrømmen og fra fjord til åpen kyst, men da samordnet med vanddirektivet, eller i områder som sammenfaller med nasjonale laksefjorder.

Vi synes ikke det er akseptabelt at man nå avviker fra forarbeidene og foreslår et mer restriktivt vern. Vi kan ikke heller se at det faglig er synliggjort behov for en slik innskjerping i marin verneplan for Lopphavet. Dette er særskilt problematisk i et av de viktigste kjerneområdene for norsk sjømatnæringen. Det er en omfattende og svært variert virksomhet av både lokal, nasjonal og regional betydning. Det har over tid etablert seg en rekke aktører med en betydelige infrastruktur. Dette sammen med omfattende kunnskap gir et usedvanlig godt grunnlaget for videre innovasjon og utviklingen av sjømatnæringen, både relatert til mer tradisjonelle høstingsformer, men også relatert til akvakultur, og i økende grad også i skjæringspunktet mellom den tradisjonelle fiskerinæringen og akvakultur. I tråd med både etterspørsel i markedet og ambisjonene for sjømatsektoren må det forventes en betydelige utvikling av både tradisjonelle og nyere konsepter for høstingen av naturressursene. Det er selvsagt vanskelig å vite så mye detaljert om fremtidig utvikling i sektoren, følgelig også vanskelig å synliggjøre den samlede effekten vernet vil ha på sjømatnæringene. Vi synes også at det er problematisk at vernet har en så lang tidshorison, uten at det er knyttet bestemmelser til evaluering av både vern, formål, bestemmelser, nyere kunnskap og endringer i driftsformer og interesser i området.

Begrepsbruk

Høringsdokumentet og forslag til verneforskrift bruker begrepene havbruk og akvakultur om «fiskeoppdrett og skjelldyrking/-oppdrett». De foreslåtte dispensasjonsbestemmelsene gjelder tiltak hjemlet i akvakulturloven eller forskrifter til denne. Vi mener derfor vi må bruke begrepet akvakultur i verneforskriften.

Oppdatert konsekvensutredning – fiskeri og akvakultur

På grunn av lang tid mellom utarbeidelsen av konsekvensutredningen (KU) og forslag til vern, ble det bestemt at det skulle gjennomføres en oppdatering av KU.

I kapittel 3.6 om områdeverdi for fiskeri er det i tabell 7 gitt en verdivurdering av forskjellig fiskeriaktivitet i verneområdet. For «torsk og torskearter – passive redskaper» er det kommet fram til at har stor verdi i verneområdet. Deler av det foreslåtte verneområdet er av nasjonal verdi for fiskeriinteressene. Særlig fiske etter torsk og torskearter er viktig. I området drives det fiskeriaktivitet med en stor og variert flåte, med både lokale, regionale og nasjonale aktører. Vi mener derfor at denne fiskeriaktiviteten bør differensieres i verdivurderingen, for eksempel i fartøy over og under 15 meter.

KU konkluderer med middels negativt omfang på aktive redskaper og reketråling, og liten/ingen omfang på passive redskaper. FIN vil bemerke at tabell 15 i kapittel 5.3 Konsekvens av verneforslag ikke stemmer overens med unummerert tabell Konsekvenser av foreslått vern i sammendragkapittelet, KU side 6.

Konklusjonen til KU er preget av den grove forenklingen og generaliseringen. FIN forstår at dette er nødvendig i et så stort område, men det resulterer i at verdien i enkeltområder ikke kommer frem. Det kan gjøre at konsekvensene for fiskeri og akvakultur kan være større enn det som kommer frem i KU.

FIN kan tildels si seg enig KU sin verdivurdering av området totalt. Det kan være problematisk at verdien av enkeltområder ikke kommer frem, siden KU ikke plukker opp alle mulige konsekvenser for fiskeriene.

For akvakultur framkommer det at det kun er et område ved Loppa øy det vil være restriksjoner mot akvakultur. Det påstås videre at dette uansett ikke er et interessant område for oppdrett, og derfor vil det foreslåtte vernet kun medføre en liten negativ konsekvens for akvakultur. Det er uheldig å avskrive et område som uinteressant for akvakultur fordi teknologiutviklingen kontinuerlig endrer driftsvilkårene innenfor akvakultur. Det er også andre endringer som vil føre til endret arealbruk i fremtiden, som tildeling av utviklingskonsesjoner og grønne konsesjoner, og ikke minst innføringen av nytt områderegime. Det betyr at et område som ikke virker attraktivt i dag kan bli det i fremtiden. På grunn av vernets lange tidsperspektiv kan vi nå si lite om hva som skjer med akvakulturnæringen om for eksempel 50 år.

Andre merknader til konsekvensutredningen

I sammendraget til konsekvensutredningen står det at det er foreslått to avgrensingsalternativer for vernet. Det andre alternativet er beskrevet som «... *kun å gjelde området utenfor den såkalte fjordlinjen*». Dette er feil. Det andre alternativet omfatter sjøareal både utenfor og innenfor fjordlinjen. Hovedforskjellen mellom alternativene er at det i alternativ to er utelatt noen fjordområder hvor det i dag er stor menneskelig aktivitet.

Vi legger også merke til at turistfiske er beskrevet i kapittel 3.6 som et fiskeri med aktive redskaper. Dette er feil. Turistfiske foregår med passive redskaper.

I tabell 8 oppsummeres verdivurderingen for tre delområder innen det foreslåtte verneområdet, samt for tre fjorder som er foreslått som referanseområder for akvakultur. Vi mener verdivurderingene her også burde ha et langvarig perspektiv. Som tidligere nevnt er teknologiutviklingen innenfor akvakultur i stadig utvikling og mulighetene for nye arter i akvakultur endrer seg. Dersom dette ble tatt hensyn til kunne det resultere i en høyere verdivurdering for disse områdene. Verdivurderingen av akvakulturområdene baserer seg på dagens tekniske standard.

I andre avsnitt i kapittel 5.1 er det en ufullstendig setning.

Høringsdokument, verneforskrift og områdeavgrensning

Beskrivelse og utvidelse av verneformålet i verneområdet

I beskrivelsen av Loppa marine verneområde, både i innledningen og i kapittel 3.1 om verneverdier og verneformål, framkommer beskrivelser av verneverdiene og verneformålet. I beskrivelsen er det vanskelig å oppfatte om det kun er sjøbunnen, eller også vannsøyle og/eller sjøoverflaten som skal omfattes av vernet. Skal det eventuelt være en differensiering i forhold til referanseområder, slik det framkommer i forslag til verneforskrift? I forslag til verneforskrift (både alternativ A og alternativ B) står det at verneformålet er knyttet til sjøbunnen og overflaten, og at verneformålet i tillegg omfatter vannsøylen i kartfestet referanseområde for regional vannkvalitet i kyststrømmen og havbruk. Det bør komme like tydelig frem i planbeskrivelsen som i forskrift hva som er verneformålet og hva som skal vernes.

Vi stiller spørsmål ved utvidelsen av verneformålet til også å gjelde sjøoverflaten. Vi finner ikke at det er gitt en konkret begrunnelse for utvidelsen av vernet. En slik utvidelse av vernet vil blant annet kunne være begrensende for akvakulturvirksomhet, men også fiskeri-virksomhet som levendelagring av fisk.

En utvidelse som foreslått er ikke i samsvar med forarbeidet til de foreslåtte områdene. I tilrådingen fra rådgivende utvalg står det:

«Verneverdiene for de prioriterte områdene i kategorien åpne kystområder er knyttet til det undersjøiske landskapet med bunnen og bunnorganismene.»

Dette er heller ikke i samsvar med stortingsmeldingen om bruk og vern i kystsonen (*St. meld. nr 43 (1998-1999)*).

Vi vil på det sterkeste be om at man legger mer vekt på å etablere et vern i tråd med tidligere gitte premisser og tilhørende faglige utredninger og anbefalinger.

Eksisterende vern

I beskrivelsen av eksisterende vern (nasjonalparker og naturreservat) fremstilles størrelsen på områdene med enten dekar eller kvadratkilometer. Vi mener det bør det være lik benevnelse av arealer for de forskjellige eksisterende verneområdene. Det må også tydelig framkomme om det er sjøbunnen, vannsøylen, og/eller sjøoverflaten som er omfattet av vernet i de forskjellige verneområdene.

Akvakultur og planstatus

I kapittel 4.1 omtales den kommunale planstatusen i verneområdet med hensyn til akvakultur. I Miljødirektoratets miljøfaglige gjennomgang av høringsutkastene til marin verneplan for blant annet Ytre Karlsøy marine verneområde konkluderes det med at det ikke bør være noe krav om at det må være avsatt areal til akvakultur i kommuneplanen for at dispensasjonshjemler for akvakultur skal tas inn i verneforskriften. Vi mener derfor at statusen for akvakultur i gjeldende kystsoner-/arealplaner heller ikke bør ha betydning for hvordan akvakultur vurderes i forhold til marin verneplan for LoppHAVet. Vi mener at gjeldende planstatus på ingen måte kan være bindende for hvordan kommunene som er berørt av vernet kan planlegge bruken av sine sjøarealer i forhold til akvakultur i framtiden. Vi oppfatter at Fylkesmannen i Finnmark deler vårt syn på dette. Dette bør også presiseres i omtalen av planstatus i berørte kommuner i kapittel 4.1.

I kapittel 4.1 om akvakultur drøftes også akvakulturnæringens framtidige utvikling med hensyn til teknologiutvikling og arealbehov. Her påpekes det nettopp at det i framtiden kan bli aktuelt med akvakultur i mer eksponerte områder.

Fiskeri

Viktigheten av fiskeriinteressene i verneområdet, og Breivikfjorden spesielt er udiskutable. I høringsdokumentet er verneområdet beskrevet som nasjonalt og regionalt viktig. I konsekvensutredningen kommer ikke Breivikfjordens viktighet frem fordi det er foretatt til dels grove forenklinger og generaliseringer, der verdivurderingen er relatert til redskapsbruk og gjelder generelt for hele verneområdet. Dette gir et dårlig grunnlag for vurderinger av konsekvenser for områder innen verneområdet. Konsekvensene kan være svært store dersom vernet skulle legge begrensninger for fiskeriinteressene. Men verneområdet er stort, og det er derfor variasjon i viktigheten innen området. Vernet trenger ikke å få vesentlige konsekvenser, og dette kunne med fordel vært utdypet i beskrivelsen. Det vil for eksempel være problematisk hvis referanseområder legges i viktige områder for fiskeriinteressene. Et avbøtende tiltak vil være å legge referanseområder der det får mindre konsekvenser for fiskeriinteressene.

Tarehøsting

Det er foreslått unntak for skjellskraping og høsting av vegetasjon fra de generelle unntaksbestemmelsene vedrørende høsting av villlevende marine ressurser. Det vil si forbud mot skjellskraping og tarehøsting i hele verneområdet. Vi er ikke kjent med at det har vært slik aktivitet i kommersiell skala i området. Et forbud vil ikke få vesentlige konsekvenser for nåværende aktivitet når det ikke er tradisjon for aktiviteten som forbyes i området i et så langt tidsperspektiv. Det kan utvikles teknologi som gjør at høsting vil bli mer skånsomt for omkringliggende miljø. På sikt kan det være aktuelt med både skjellskraping og tarehøsting. Vi mener det er uheldig at et vern legger strenge begrensninger på mulighetene til slik næringsutvikling i et så stort område. I konsekvensutredningen er det ikke tatt med vurderinger i forhold til tarehøsting siden dette ikke foregår i dag. Det vises til at det er

uvisst om og eventuelt når det blir igangsatt/åpnet for slik virksomhet. Vi mener tarehøsting også burde vært vurdert med tanke på det lange tidsperspektivet for vernet. Skjellskraping er vurdert å ha liten verdi i dag, og få liten konsekvens av verneforslaget.

Et alternativ til forbud er å bruke samme tilnærming som er gjort for rekefiske og snurrevad, der referanseområder er valgt som verktøy for å sette til side uberørte områder. Om det ikke lar seg gjøre å velge ut referanseområder nå, kan reglene utformes slik at det kan gjøres senere. Reglene må også kunne utformes slik at uttaket blir mindre enn det ville være i et sammenlignbart område som ikke er vernet.

Virkning av vernet for akvakultur

I verneforskriften er det valgt å gi spesifiserte dispensasjonsbestemmelser for akvakultur. I foreløpig tilrådning fra rådgivende utvalg (2003) står det blant annet følgende om havbruk i åpne kystområder (kategori 5):

«Moderat omfang av havbruksaktivitet vil normalt ikke representere noen trussel mot verneverdiene. Vanngjennomstrømningen er generelt stor i disse åpne kystområdene og utslipp av organisk materiale og næringsalter som kan påvirke lokal fauna og flora, vil raskt fortynnes og spres.»

Gjeldende overvåking og forskning støtter opp om denne konklusjonen. Vi ber derfor at bestemmelsene endres slik at det er generelle unntak for akvakultur, så lenge det ikke er i strid med verneformål.

Referanseområder akvakultur

Det påpekes fra rådgivende utvalg at de 6 generelle referanseområdet for langtidsovervåking og forskning også egner seg til overvåking av påvirkningen fra den norske havbruksnæringen. Ett av disse referanseområdene ligger i nordvestlig del av Lopphavet marine verneområde. Det sies også at deler av verneområdene hvor disse referanseområdene ligger, også kan brukes som referanseområde i forhold til lokal påvirkning fra akvakultur. Det framheves at dette må samordnes med vanddirektivet og nasjonale laksefjorder. Innen verneområdet er det ingen nasjonale laksefjorder. Med bakgrunn i hva rådgivende utvalg sier om påvirkning fra akvakultur, samt samordning i forhold til vanddirektivet og nasjonale laksefjorder, mener vi at det i utgangspunktet ikke skulle være behov for ytterligere referanseområder for akvakultur, ut over avsatt referanseområde i nordvestlige del av verneområdet.

Det er foreslått 3 alternative fjorder innen verneområdet som referanseområde for akvakultur: Skreifjorden, Øyfjorden og Kipperfjorden. I alle disse fjordene har Fiskeridirektoratet registrert gytefelt for torsk. Havforskningsinstituttet har registrert gytefelt for torsk kun i Øyfjorden. Øyfjorden er sammen med Kipperfjordbotn også registrert som

nødhavn. Fra akvakulturinteressene hevdes det at Kipparfjorden og Øyfjorden sannsynligvis vil ha større potensiale for akvakulturvirksomhet i framtiden. I Skreifjorden har Hammerfest kommune tidligere også sagt nei til akvakultur, med begrunnelse at dette kunne være en referansefjord for akvakulturvirksomhet. Vi støtter forslaget om et referanseområde i Skreifjorden. Alternativt kan Øyfjorden velges som referanseområde.

Virkning av vernet for fiskeri

Det er et generelt unntak for høsting av marine ressurser, bortsett fra i referanseområdene. Slik vi tolker forslaget til verneforskrift vil ikke vernet få vesentlige konsekvenser bortsett fra i referanseområdene for rekefjelling, snurrevad, og ved korallforekomster. Det er positivt at det er presisert at det er et generelt unntak for låssetting i samsvar med havressursloven.

Referanseområder fiskeri

Det foreligger to forslag til referanseområde for snurrevad i planforslaget. Et forslag er et område i Sandlandsfjorden. Dette er ikke et viktig område for snurrevadfiske i dag. Blant annet legger fjordlinjene begrensninger på hvilke fartøy som eventuelt kan drive med snurrevadfiske her. Før fjordlinjene ble opprettet var det større aktivitet på dette feltet. Vi mener derfor området i Sandlandsfjorden bør velges som referanseområde for snurrevad.

Det er foreslått ett referanseområde for rekefjelling. Dette er et rekefelt som er aktivt i bruk i dag, men aktiviteten her er lavere enn på andre felt innen verneområdet. Vi har ikke motforestillinger om at dette området avsettes til referanseområde for rekefjelling.

Kongekrabbe

Vi forutsetter at det vil være tillatt med fangst av kongekrabbe i hele verneområdet, inkludert referanseområdene for rekefjelling og snurrevad, bortsett fra i definerte områder med korallforekomster. Vi forutsetter også at vernet ikke får konsekvenser for fangst av kongekrabbe ved en eventuell utvidelse av kvoteregulert område for kongekrabbe inn i verneområdet.

Avgrensning av verneområde

Det er foreslått to alternative avgrensninger av verneområdet. Fiskeridirektoratet støtter alternativet med minst utstrekning, alternativ B.

I områder hvor det i dag drives akvakultur er det allerede en påvirkning. Det vil ikke være formålstjenlig å inkludere slike områder i verneområdet. Det vil også kunne legge begrensninger på utviklingen av næringen hvis områdene blir en del av verneområdet. Selv små endringer, også endringer som gjøres for å bedre miljøbetingelsene og redusere påvirkningene fra aktiviteten vil kunne bli vanskelig å gjennomføre. Det er også viktig å

utelate viktige havneområder fra vernet, som potensielt vil kunne begrense mulighetene for nødvendige endringer og utbedringer. I alternativ B er viktige områder for akvakultur og viktige havneområder utelatt. Derfor støtter Fiskeridirektoratet alternativ B. I Børfjorden er det nylig klarert en lokalitet for akvakultur. Vi ber om at også dette området ekskluderes fra verneområdet. I høringsdokumentet framkommer det også at vernet ikke svekkes med hensyn til variasjon i naturtyper hvis alternativ B velges.

Korallforekomster

Fiskeridirektoratet støtter forslaget om beskyttelse av korallforekomster i særskilte områder. Vi har ingen merknader til at verneområdet er utvidet til å omfatte korallrevet i LoppHAVET.

Med hilsen

Otto Andreassen
seksjonssjef

Tom Hansen
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og sendes uten håndskreven underskrift

Mottakerliste:

Fylkesmannen i Finnmark
Fylkesmannen i Nordland

Statens Hus
Moloveien 10

9815
8003

VADSØ
BODØ